

Sacerdos Aut Sanctus Aut Reprobus

Dufrène, Maximilian

Augustæ Vindelicorum, 1743

Caput. 3. Quòd Neminè certò constet, se Dei gratiâ in præsens potiri, non
satis causæ esse, ad nos revocandos à familiari & jucunda illius
consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60483)

generosa, ad quam confidentia, atque hilitas erigat.

CAPUT III.

Quòd nemini certò constet, se DEI gratiâ in præsens potiri, non satis causa esse, ad nos revocandos à familiari, & jucunda illius consuetudine.

Quemadmodum, teste D. Joanne, proprium charitatis est, animos expedire à timoris angustiis, (*Ep. 1. c. 4.*) *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem*; sic è contrario usitatum, & solenne timori est, perturbare charitatis dulcedinem; triplex autem videtur esse posse in servorum DEI animis hujusmodi timor: timor nimirum, ne divinâ gratiâ in præsens careant: ne ab illa aliquando excidant: ne sine illa supremum diem obeant. Et sanè dubitari minimè potest, quin ab unoquoque ex commemoratis timoribus nostri erga DEum amoris confidentia, & suavitas perturbetur. Perturbatur à primo: cum enim amicitia nihil aliud per Aristotelem sit, nisi (*1. 8. Eth. c. 2.*) *Amor mutuus non latens*; quoniam pacto jucundè, fidentèrque acquiescere in DEI amicitia ego possim, cujus amor me latet; vereârque, ne odio potius illi sim, quàm amori? Perturbatur à

secundo : inhærens quippe animo boni cuiusvis amittendi timor minùs jucundam illius possessionem facit : quantòque bonum est charius, tantò ejus jacturæ formido plùs cruciat. Perturbatur denique à tertio, quia migrare ad æternitatem inimicum DEI, talèque permanens necessariò, quamdiu illa duraverit, malum est tam ferale, omnèque alium cruciatum exuperans, ut & tenuis ejus suspicio amarissimo felle confundere cujuslibet gaudii dulcedinem queat. Ex altera verò parte fat videtur causarum suppetere, cur prædicti timores ab unoquoque hominum concipi debeant. Primus, quia ob exiguam interioris nostri statùs notitiam nemini certò constat, seu plenam præteritorum scelerum remissionem efficaci pœnitentia à se impetratam ; seu nullum deinceps novum crimen admissum. Unde illa est Salomonis sententia, (*Eccl. c. 9.*) *Nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit ; & illud Ecclesiastici monitum, (c. 5.) De propitiato peccato noli esse sine metu.* Secundus, propter notam plùs nimio humanæ naturæ pronitatem ad malum, & tristia multorum exempla, quos post vitam diu persanctè productam, in foedissima novimus corruisse flagitia. Tertius demum, ob impenetrabilem nostris mentibus divinorum judiciorum altitudinem, & quòd nulli mortalium secundùm communem providentiam liquere DEUS voluit, utram ipse ad classem, electorumne

rúmne, an reproborum pertineat? Accedit huc præterea, quòd nonnulli asceticæ vitæ magistri id genus timores, quasi ad solidiorem animæ humilitatem, interiorémque sui custodiam perutiles, non parùm commendant, altiùsque defigere in animis hominum student, tragica oratione exaggerando humanæ conditionis fragilitatem, difficultates assequendæ salutis, exiguumque illorum numerum, qui eam assequuntur. Unde fit, ut permulti vel eorum rationibus moti, veritique, ne nimix laxitatis, & præfidentix sit diversa sentire, continuos inter animi angores vitam traducant; vel saltem ambigui, incertique hærent neque existimantes una ex parte idoneam sibi causam adesse, ita sese discrucianti; neque ex altera audentes, strictioribus id genus doctrinis libero spiritu obsistere.

2. Ast ego commiserans tum hæc eorum angustias, tum impedimenta, quæ inde illis proveniunt, ne confidenter & amicorum ritu cum DEO agant; demonstrare statui, suprâ dictos tres timores reprimendos potiùs, quàm fovendos suo in animo esse ab hominibus, qui ex professo Christianæ perfectioni, & divinæ charitati operam navant, idque duplici ex causa: prima, quia hujusmodi homines nihil habent, cur eorum ullo perturbari meritò debeant: altera: quia ex eorum quolibet plus possunt incommodi, quàm utilitatis percipere. Qua-

rum causarum vim circa primum de divina fors præfenti inimicitia timorem hîc continuò expendam, idem circa reliquos duos in fequenti capite acturus.

3. Utque ab earum altera initium defumam; quæro ex iis, qui volunt DEI servos metuere, ne fors in præfens gratiâ, amicitiaque illius careant; quidnam spiritualis emolumenti ejusmodi trepidatio allatura illis fit? Dicent, nî fallor, humiliores eos reddituram, & follicitos magis. Humiliores quidem, quatenus prohibebit, ne inaniter glorientur, & contenti ftatu fuo fint; magis verò follicitos, quia fodiendis inftar ftimuli eos affiduè incitabit, ut novis pœnitentiæ actibus curent fuam cum DEO amicitiam certiore reddere. Ità profectò complures sentiunt, atque hinc caufas ducunt prædictæ anxietatis laudandæ, & fuadendæ; fuam in fu per confirmantes fententiam ambiguitate, in qua nos DEUS circa cœleftis hujus boni poffeffionem reliquit: utilius nempe nobis exiftimans, (ceu in dè ab ipsis colligitur) fi, quantum ad illam, femper incerti, & pavidi effemus. Sed pace illorum dictum fit, in prima ex prædictis utilitatibus afferenda videntur, Christianam humilitatem cum propriæ fortis difplicentia, faftumque, & arrogantiam cum læta ejusdem approbatione confundere: parùm advertentes, nullum inter ifta duo neceffarium, & naturalem nexum, quin latum potius

potiùs discrimen intercedere. Fastus quippe, & animi tumor, si sacris Doctoribus credimus, non in eo positus est, quòd aliquis divina in se munera advertat, deque iis sibi gratuletur; sed potiùs, quòd ejusmodi bona propriæ virtuti attribuat, seque ob ea magni æstimet, & aliis anteponat. Ità planè docet D. Thomas, nullius culpæ affinem pronuntians, qui bona sua agnoscat, & magni pendat: (2. 2. quæst. 132. a. 1.) *Quòd aliquis bonum suum cognoscat, & approbet, non est peccatum*: confirmansque suum dictum iis Apostoli verbis: (1. ad 1. cor. 2.) *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum, qui ex DEO est, ut sciamus, quæ à DEO donata sunt nobis.* Ità D. Augustinus virtutem potiùs, quàm vitium censet, prædicationem collatorum sibi à DEO munerum. (*Serm. 28. de verb. Ap.*) *Non est arrogantia, sed fides, prædicare, quod accepisti: non superbia, sed devotio.* Ita D. Bernardus observans, non reprehendi ab Apostolo, qui gloriatur, & gaudet, sed qui gloriatur quasi de re penitus sua, & quam nemini alteri debeat. (*de dilig. DEO*) *Non ait simpliciter, quid gloriaris? sed quid gloriaris, quasi non acceperis? Ut asserat, reprehensibilem, non qui in habitis, sed qui tanquam in non acceptis gloriatur.* Ubi etiam subdit, divinorum in se donorum cognitionem usque adeò culpandam non esse, ut sit veriùs necessaria, & laudabilis. *Utrumque ergo scias, necesse est, & quid sis, & quòd à te ipso non sis, ne aut omni-*

no

uo non gloriaris, aut inaniter gloriaris. Ità postremò D. Tereſia, quæ adhortans animam peculiari aliquo DEI beneficio inter orandum decoratam, ad debitas ipſi grates reddendas. (*in vita c. 10.*) Ne, inquit, penſi habeat quadam humilitatis genera, de quibus cogito agere inferiùs: qualis nonnullorum iudicio eſt cogitationem avertere à donis, quibus DEus nos interdum dignatur. Intelligamus, quod res eſt, huiusmodi munera ſinè ullo priori noſtro merito à divina liberalitate nobis conferri, gratique ideò illi ſimus. Niſi enim nota ſint nobis beneficia, qua accepimus; neutiquam excitabimur ad eum amandum, à quo illa accepimus. Certè tunc amare impenſiùs quempiam ſolemus, cum præſentioſiorem habemus illius erga nos beneficentiæ memoriã. Si ergo licet mihi, imò & in meriti loco apud DEum eſt, recordari, quòd ipſe me in lucem produxerit, & ſui ſanguinis pretio redemerit; quidni animadvertere pariter liceat, quòd, cum olim de terrenis, profanisque rebus confabulari ſolerem; nulla mihi illius ope jam ſint, niſi de illo colloquia? Enim verò, quæ hominum naturalis conditio eſt, impoſſibile mihi factu videtur, ut magna pro DEO audeat, qui peculiariter ſe ab eo diligi neſciat. Aded quippe proclivi ad terrena, & caduca ingenio ſumus; ut agrè à quibuslibet præſentis vitæ bonis alienum gerere animum poſſit, qui minimè agnoſcat aliquod futurorum pignus ſe habere. Hactenus conſultiſſima illa rerum ſpiritualium magiſtra, addens inferiùs, dæmonem ſuo iudicio multùm laborare, ut animas orationi, vitæque inte-

interiori deditas ab ampliori in ea faciendo progressu, falsis quibusdam de humilitate opinionibus retineat. His igitur positis, fac, aliquis persuasissimum habeat, DEO charum in præsens se esse, neque ullis, quantum ad hoc, sollicitetur inquietis timoribus, sed lætus, & gestiens, tanquam de singulari beneficio divinæ bonitatis grates persolvat, ubinam hinc ulla species, ullumve vestigium superbiæ? Aut quidnam aliud contrariæ suspiciones, anxietatésque facerent, nisi quòd perturbarent hominis animum; nisi quòd minùs jucundum ei redderent orationis, & consuetudinis cum DEO usum: nisi quòd in eo spiritualium lætitiarum, & fervorem charitatis minuerent?

4 At (ab adversariis responderi audio) si quis miserum se existimaret, minùsque interiori statu suo contentus foret, is sanè humilior animo foret. Atqui ità respondere nihil profectò est aliud, quàm in observatam paulò antè vocum, & sensuum confusionem revolvi: pro eadem re accipiendò parùm quempiam interiori suo statu contentum vivere, & animo humilem esse. Quòd si admitteretur pro vero, næ parùm humilis sanctissima DEI parens fuisset, cum *exultavit spiritus ejus in DEO salutari suo: quia fecerat sibi magna, qui potens est, adeò ut propterea beatam dicturam illam essent omnes generationes.* Nec non universi item cœlites existimari parùm humiles possent, utpote qui & suam

suam certò agnoscunt, absolutissimam felicitatem, & plenissimo in eo gaudio acquiescunt. Contrà verò nemo humilior damnatis ad inferos foret: cùm nemo in terris æquè ac illi se miserum fateatur, & omni prorsus bono carentem. Non igitur Christianæ humilitatis perfectio in prædicta sui statûs displicentia consistit; sed in eo veriùs, ut ea homo suspiciens, quæ à se ipso habet, proprièque sua sunt, abjectissimum sese, ac miserrimum, & omnis funditus boni vacuum existimet: quamvis alioqui multa in se agnoscat collata sibi à DEO munera, quæ summo in pretio, próque eximia felicitate sua habeat, & quorum causà peramantes supremo largitori gratias perpendat. Nempe hæc illa est gloriatio, & exultatio in DEO, commendata à D. Paulo, ubi scripsit, (2. ad Cor. 10.) *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Qui proinde, etiam ubi magnificentissimè de se loquitur, dicens: (ibid. 12.) *Nihil minùs fui ab his, qui sunt supra modum Apostoli; nihili tamen sibi nomen, ac locum usurpat, protinus subdens, tametsi nihil sum: & alibi adhuc fusiùs eandem tum divinorum in se munerum præclaram æstimationem, tum omnimodum sui contemptum declarat his verbis: Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Gratiã autem DEI sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius*

illis

illis omnibus laboravi. Non ego autem, sed gratia DEI mecum. (1. ad Cor. 15.)

5. Haud tamen acquiescunt timoris patroni, reponentes, posse quidem fieri, ut quispiam supernaturalia sua bona, & animadvertat, & plurimi faciat, nihil inde ad vanam sui æstimationem inflatus. Sed sapientiam ejusmodi non nisi paucorum decus esse, qui in Christiana humilitate, & demissione animi profundas radices jam egerint, neque idcirco ab iis quoque præsumendam, quorum virtus nondum ad æqualem firmitudinem, soliditatémque adolevit. Durum sanè hominum genus, qui spiritualem lætitiã, pacémque animi à potiori famulorum DEI parte, nempe ab iis omnibus, qui ad eximiam, perfectámque virtutem nondum pervenère, proscribendam existimant. At benè, quòd præstantissimus Evangelicæ sapientiæ Magister Paulus Apostolus alios longè sensus, aliásque institutiones è tertio cœlo detulit. Nisi fortè sinè ulla probabilitatis specie fingamus, omnes universos vilipensis Ecclesiæ Neophytos in ipsismet suæ fidei primordiis perfectos fuisse, adeò ut tutò inculcare illis posset; (c. 3.) *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete: perfectosque item omnes, qui ad Christum nuper conversi Thessalonicæ erant, ut iis similiter commendandum putaret, (I. c. 5.) Semper gaudete: in omnibus gratias agite. Nam quæ, rogo: perpetuæ illius in Domino lætitiæ,*

titia, & gratiarum actionis causa utrisque esse poterat, nisi, quod persuasum haberent, assidueque recogitarent, DEO charos, atque amicos se esse? Moneant ergo, si libet, cauti isti animarum institutores, tantum illum fidei præconem, ne adhuc crudam, & teneram recentium Christianorum sobolem tam impensè, fidentèrque ad exultandum, & quidem perpetuò de supernaturali sua felicitate exhortetur. Timeri siquidem haud immeritò posse, ne eorum non nulli occasionem inanis gloriolæ, arrogantiaque sumant. Novi id, novi fati, respondebit eorum monitioni Sapientissimus gentium Doctor. Sed discrimen huiusmodi non adeò vitatu difficile cuilibet, vel mediocris prudentiæ, ac virtutis homini est; ut declinandi illius causâ necesse sit, aut expediat, perpetuis conscientia angoribus sese ultrò discruciare, qui animi vigorem debilitant, proficiendi alacritatem extinguant, amicam cum DEO conjunctionem impediunt, nec aliam demum humilitatem producant, nisi servilem, tetricam, inquietam, miseraque fontium in tartaro animarum humilitati consimilem. Certè si nihil aliud in spiritali vita curandum magis esset, quàm omnes vel remotas superbiæ occasiones defugere, ac proinde expedire cuivis, pessimè semper de se ipso opinari; nimirum quàm inconsultè conarentur animarum rectores eas vanis, ceu persæpe contingit, admissorum

cri-

criminum dubiis, & suspicionibus exagitata, in tranquillum redigere: cum potius cohortari easdem deberent, ad suos illos scrupulos, pavorésque, ceu præsentissima superbiæ amuleta intra conscientiam fovendos: & curandum, quò ad fieri potest, ut in quovis vitæ actu sibi videantur DEUM graviter offendisse, illiúsque ideò gratiâ carere. Confectarium procul dubio absurdissimum, quòdque nequeat, nisi ex absurdiori principio, deduci.

6. Perspicuè igitur demonstratum videtur, anxios id genus timores de præsentia intra conscientiam capitalis culpæ reatu, ad hominem insolita humilitate custodiendum necessarios non esse. Videamus porrò, num saltem ei utiles sint ad DEI amicitiam recuperandam, ubi fortè illam occulti alicujus criminis causâ amisisset. Et quidem, si de profanis, ac solutioris vitæ hominibus sermo esset, haud gravatè id faterer. Cùm enim, qui ejusmodi sunt, obstrictam non rarò gravi scelere conscientiam vel ignorantes habeant; à concepto tam periculosi sui statûs timore stimulari possunt, ad ejus remedium in pœnitentiæ Sacramento quærendum. At, cùm nostra hæc omnis tractatio ad homines dirigatur, spiritali vitæ jam diu addictos, qui & suæ ad DEUM conversionis initio accurata præteritorum quorumvis criminum exhomologesi conscientiam ritè expiârunt; eandemque in subsecutis deinceps

N

ceps

ceps confessionibus, quodocunque usus affe
 ferret, sedulò repurgare institerunt, neque Nu
 jam dudum lethale ullum crimen admife- ext
 runt, imò illud, quasi extremum malorum det
 gravissimè perhorrescunt, quòque maximo nor
 possunt, studiò devitant: nitentes præterea rati
 ulteriores semper, ulteriorésque facere in cor
 conjunctione cum DEO, atque animi pu- les
 ritate progressus; ad quas demum novas, mu
 & solertiores divinæ redintegrandæ amici- fin
 tiæ curas ab illius amissæ dubio, atque me- rur
 tu incitari illos posse dicemus? Num ad pri
 conscientiam semper subtiliùs examinandam, Ma
 & ad repetenda, quoties Sacramentum rita
 pœnitentiæ instaurant, quasi minùs disertè nat
 explicata, præteritarum confessionum delicta: de
 sine ullo fine, atque modo novas assiduè com- tia
 miniscendi criminum circumstantias, deque rit
 exactioribus aliis antea totius vitæ con- qu
 fessionibus cogitandi? At si id facere insti- bil
 tuant, prudens quilibet pœnitentiæ Sacra- fer
 menti administer superstitosæ illos diligen- tia
 tiæ coarguet: jubebitque supervacuum m
 ejusmodi inanium animadversionum, & solli- ti
 citudinum turbam missam penitùs facere: qu
 neque de culpis, quas semel, iterùmque tis
 ad Sacerdotis aures detulerunt, anxios ul- h
 trà esse, sed eas pro legitimè jam enuntia- v
 tis, & remissis habere: contemptim explo- ci
 dendo, quasi larvas sine corpore, quidquid tu
 temerè conceptarum suspicionum menti oc- c
 currerit. At quas igitur alias divinæ gratiæ r
 affe-

offerendæ artes ab eo timore impellentur ?
 Num ad sua crimina, quàm celerrimè etiam
 extra Sacramentum, ex DEI offensi amore
 detestanda: quo eorum scilicet veniam, si
 nondum fortè affecuti essent, hac certius
 ratione assequantur? Sed enim, qui divinæ
 consuetudini, & charitati sedulò vacat, qua-
 les animæ sunt (quibuscum hoc in libro agi-
 mus) neutiquam indiget à prædicto timore
 stimulari ad suorum detestationem facino-
 rum. Nempe hic, ceu in peculiari, pro-
 prioque capite infrà explicabimus, etsi instar
 Mariæ Magdalenæ certissimè sciret, præte-
 ritas omnes culpas sibi esse à DEO condo-
 natas; pergeret tamen nihilofeciùs, ac pri-
 dem eas detestari, non quidem divinæ gra-
 tiæ certius obtinendæ causâ, sed puræ cha-
 ritatis vi impulsus: nimirum ex dolore,
 quòd iis perpetrandis DEUM infinitè ama-
 bilem, sibique super omnia adamatum of-
 fenderit. Qua ratione concepti pœniten-
 tiæ actus perfectiores solent esse, & quantò
 minùs suum bonum respiciunt, tantò cer-
 tiùs consequuntur. Quocirca ex quacun-
 que demum parte rem intueamur, præsen-
 tis divinæ inimicitiaæ timor nihil utilitatis
 huiusmodi animabus parit: neque ullam
 vim ferè habet, nisi eas inquietandi, effi-
 ciendique, ut in supervacuis circa suum sta-
 tum præteritum curis cogitationes suas oc-
 cupent, quas multò fructuosius in acqui-
 rendæ ulterioris perfectionis studio occu-

parent. Effectus, quàm ipsis noxios, tam malignis hostis tartarei votis consentaneos: qui, teste D. Teresia (*cast. inter. c. 10. manf. 6.*) pro ingenti lucro suo habet, si animas videat interioribus molestiis perturbatas, & quietis expertes ratione impedimenti, quod ejusmodi perturbationes illis afferunt, ne DEO amando, & laudando totas se impendant.

7. Sed quid argumento respondebimus, quod adversarii ad prædictas utilitates confirmandas ex omnimoda obscuritate, atque ignorantia desumunt, in qua nos DEUS circa nostram secum amicitiam vel inimicitiam reliquit: non alia profectò, ut legitime colligi putant de causa; nisi quia utilius nobis censuerit, si, quantum ad hoc, usquequaque incerti, dubiique, & metuentes essemus? Tria sunt, quæ opponere illi possim responsa, & unumquodque ad ipsius refutationem per se satis idoneum. Nego itaque primitus: DEUM voluisse, ut de præsentis sua amicitia penitus nescii, incertique ageremus. Esto quippe metaphysica, & omnimoda nostræ hujus sortis certitudine careamus; possumus tamen, uti paulò inferiùs monstrabo, moralem de illa certitudinem consequi: notitiam nimirum, & persuasionem firmis adeò rationibus nixam, ut nullum anxiiis, & meticulosis de opposito dubitationibus locum relinquat. Quorum abigendarum cum facultatem DEUS
no-

nobis providerit, quonam pacto ritè argui potest, voluisse, ut ad majorem nostram utilitatem perpetuò in nobis hæerent? Præterea, undenam compertum adversarii habent, veram, germanámque rationem, cur DEus absque summa hujus rei certitudine nos reliquit, fuisse, quia ejus privatio merè per se ipsam spectata nobis foret utilior? Ego sanè id inficiari nil dubito: cùm observato solenni ipsius ritu ducendi nos, quamdiu in terris agimus, per obscurum fidei tramitem, aliam posse mihi videar magis propriam, prædicti effectus causam afferre: nempe quòd noluerit, manifesta assiduè miracula edere, revelando unicuique mortalium supernaturalem suæ animæ statum: quod faciendum necessariò erat, ut certissimam, & omninò indubitatam quisque haberet de sua cum illo amicitia scientiam. Qua eadem de causa neque sensibile cum animabus vitæ functis commercium, rerúmque divinarum visiones, & alia id genus ostenta quotidianam rem esse, ac promiscuam omnibus voluit: quamvis dubitari nequeat, quin permultis magno hæc adjumento, sive ad emergendum è vitiis, sive ad ampliorem in vita spirituali profectum fuissent. Cæterùm, fac, homines universos quàm certissimè exploratum habere, quòd amici DEI sint. Quidnam, rogo, detrimenti hinc perciperent sive ii, qui tales essent,

sive alii, qui minimè essent? Nihil profectò secundi: talis enim scientia acres potius illis stimulos adderet, ad quærendum sollicitè bonum, quò carent; sed neque priores, utpote qui majori propterea cum alacritate ad DEI famulatum incumberent, & locò supervacuæ anxietatis circa præsentem suum statum curas omnes converterent ad eum, qualem esse tunc lætum, atque optabilem vident, in reliquam porrò ætatem servandum. Certè sancti illi viri, quos per disertam revelationem de præsentem secum amicitia certiores DEUS fecit, usque adeò supernaturalem id genus notitiam spirituali suo profectui minùs utilem arbitrati non sunt, ut pro ea, tanquam pro singulari beneficio amantissimas divinæ bonitati grates rependerent. Adde (sítque hæc tertia responsio) quòd pleraque etiam Christianæ Religionis mysteria, ad majus fidei meritum obscurissima DEUS esse humanis mentibus voluit; nec tamen, quasi utilitatis suæ improvidos damnat, qui sedulo humanæ ratiocinationis nisu, atque studio, quantam possunt plurimam iis affundere claritatem conantur. Ergo, etsi utilius nobis foret, metaphysica, & summa certitudine, utrùm DEI amici simus, nescire; non tamen hinc sequeretur, quin summa adhuc quæri utiliter, & laudabiliter possit, quam habere in præsentem vita fas est, circa id certitudo: cujusmodi est, quam moralem appellant, non

non omnino infallibilis illa quidem, sed tamen sufficiens ad hominis animum extra inquietas, & meticulosas dubitationes ponendum.

8. Et hæc dicta sint ad probandum, debere eos, qui intimæ cum DEO conjunctioni student, abigere potius, quàm fovere inquietas suspiciones, & formidines, ne exosifilli sint, tanquam affectus detrimenti amplius, quàm utilitatis sibi allaturos. Superest jam, ut probem, debere idem ab iis fieri, ob alteram quoque duarum rationum, quas initio attuli, quia nimirum plus causæ habent, cur ejusmodi metus in se temerarios, & futiles, quàm cur justos, & probabiles credant. Neque huic rationi adversantur, quæ objecta sunt superiùs è sacris literis loca. Nam incipiendo ab illo Ecclesiastici monito: *de propitiato peccato noli esse sine metu*; particula *de* non videtur habere ibi vim præpositionis *circa*, ita ut sensus sit, ne timoris expers sis circa peccatum, quamvis cæteroqui jam remissum: sed æquivalere potius præpositioni *propter*, quasi dicatur: non quia peccatum tibi remissum jam est, securo esse animo debes, sed cavere, ne iterum pecces. Talis, inquam, magis propria esse illius moniti significatio videtur: tum quia, si peccatum jam remissum esse constat, nulla superest ratio, imò neque vis, & facultas metuendi, ne remissum non fuerit; tum ratione verborum

protinus subsequendum; *Neque adjicias peccatum super peccatum; & ne dicas: misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur*: sive, ut in textu Græco legitur: *de propitiatione ne sis sine metu, ut adjicias peccata peccatis*. Quæ verba sat aperte indicant, moneri ibi hominem, qui peccavit, ne, quia condonatum sibi à DEO est præteritum crimen, pergat sine ullo metu alia committere, tanquam certus de impetranda illis quoque à DEO venia. Si quis tamen adhuc contendat, prædictum locum ita esse accipiendum, ut timor, & sollicitudo ibi commendetur circa ipsum crimen jam remissum; neque hoc admissio sequeretur, objectum, & materiam timoris debere esse, quòd incerta, & ambigua ipsius sit remissio. Cum, quamvis certissima hæc sit, sat idoneam tamen causam timendi suppeditent pravi effectus peccati, etiam post ejus condonationem remanere in animo soliti: veluti pœnæ luendæ reatus, vitiosique habitus peccando contracti, & ad nova peccata impellentes: de quibus propterea, quàm penitissimè fieri potest, abolendis sollicitos, inque metum esse nos convenit. Quod verò ad eam Salomonis sententiam spectat: *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit*, etsi accipienda non esset de æterna prædestinatione, vel reprobatione hominis, prout à D. Bernardo (*Serm. 1. de Septuag.*) accipitur, sed de præsentibus
ejus.

eiusdem amicitia, vel inimicitia cum DEO, possum tamen cum pluribus, & gravissimis peccatoribus dicere, solam ab ea denegari homini prorsus certam, & infallibilem de sua cum DEO amicitia scientiam: non verò persuasionem quoque animi, practicè, & moraliter certam: qua homo nimirum tranquillè, fidentèrque DEI amicum se credit; ut, quamvis contrarii possibilitatem inficiari nequeat; de ea tamen ferè nil cogitet, nec magis perturbetur, quàm si esse nullam putaret.

9. Et verò haud difficile factu esse, ut sedulus quilibet vitæ interioris Professor persuasionem ità practicè, & moraliter certam de sua cum DEO amica conjunctione habeat; vel solis sat posset sanctorum Patrum testimoniis probari. Audiatur D. Basilii: *Quomodo (inquit ille) certò persuasus esse aliquis potest, quòd DEus ei peccata dimiserit?* respondètque, securum de hoc esse posse: *Si affectionem in se anima senserit, similem illius, qui dicebat: iniquitatem odio habui, & abominatus sum. (in Reg. brev. inter. 12.)* Audiatur D. Joannes Chrysostronus, qui, recitato illo Apostoli dicto: *ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filii DEI:* hanc inde conclusionem eruit: *Quando verò spiritus testatur, quænam relinquitur ambiguitas?* (*Hom. 14. in Ep. ad Rom.*) Audiatur D. Augustinus super Psalmum 84. ubi exhortatur veros fideles, ut fidenti animo compotes

secutus veniam culparum non sit, quas
alioqui se novit patrâsse; vel quia, esto il-
larum venia donatus, aliam quampiam sibi
occultam patraverit. Neuter horum even-
tuum impossibilis est: non prior; quamvis
enim confessio ritè instituta nullis non cri-
minibus abolendis par sit; unde tamen con-
stare nobis potest in confessionibus, quas
peregimus, nihil ad legitimum valorem
necessarii defuisse: seu vitio ministri pœ-
nitentiæ, qui haud potuerit, volueritve
nos absolvere, seu nostro, qui admissas ei
culpas, nec omnes, nec debito cum do-
lore exposuerimus? Sed neque posterior:
cùm nulli hominum certò, atque eviden-
ter noti esse possint singuli quique interio-
res sui actus. Quod & propria cuique ex-
perientia demonstrat; & unanimi confirma-
tur testificatione tum Apostoli, de se ipso
scribentis: *Nihil mihi conscius sum, sed non in
hoc justificatus sum.* (1. ad Cor. 4.) tum Regii
Prophetæ, qui perturbatus, pavènsque ad
Deum clamat, (*Ps. 18.*) *delicta quis intel-
ligit? Ab occultis meis munda me;* tum D. Au-
gustini, ubi posse aliquid criminis in angu-
lo quopiam nostræ conscientiae latere, ait,
quod nobis incognitum acutior DEI visus
perspiciat. (*Serm. 23. de verb. Dom.*) *tu non
vides peccatum: fortè DEUS videt, qui meliùs vi-
det.* Si ergo hìc ostendam, prædictorum
eventuum possibilitatem non ultrà valere,
quàm ut absolutam; & omnimodam divi-
næ

næ gratiæ certitudinem sanctiorem vitam professis tollat ; an non simul ostendero , posse hos nihilominus practicam , moralemque obtinere de sua cum DEO amicitia certitudinem : certitudinem scilicet , quæ illos trepidis de sorte contraria dubitationibus inquietari non sinat ? Ita planè , ut nemo non videt. Age igitur , propositæ rei demonstrationem à primo capite exorssi aggrediamur.

11. Incertus sum , dicit quispiam , num Sacramenti pœnitentiæ administer , qui peccata confitentem me audiit , seu legitimè initiatus Sacerdotio fuerit ; seu voluntatem me ab iis absolvendi habuerit ? Neque insuper mihi constat , utrùm plenè , integrèque , & cum eo , quo par erat , supernaturalis doloris sensu mea illi delicta aperuerim ? Priusquam objectioni planius respondeam ; statuo , ceu doctrinam apud omnes certissimam , licèt unam fors aliquis , pluresque confessiones ex quocunque defectu irritas , imò etiam sacrilegas pridem obierit ; si tamen deinde ad pœnitentiæ tribunal , & legitimum ejus ministrum ritè præparatus , cùmque universali suorum omnium criminum detestatione accedat ; esto irritarum ejusmodi confessionum delicta citra suam culpam ignorans , vel oblitus , tunc repetere omittat ; nihilominus ab iis quoque , tanquam in generali suo dolore comprehensis per Sacerdotalem sententiam ab-

absolvi: plenamque antea actæ totius pravitatis suæ remissionem obtinere, & in pristinam cum DEO gratiam restitui. Hoc itaque extra controversiam posito, circa dubitandi occasionem è ministro Sacramenti petitam, respondet Franciscus Suarius, ubi quis apud alios, atque alios Sacerdotes confessus malefacta sua est, deque nullo eorum justam timoris causam habet, ne legitima se absolvendi potestate, aut voluntate caruerit; certum esse moraliter posse, quòd saltem ab aliquo ex iis valida, & efficax sibi fuerit impertita absolutio. *Tunc enim, licet generatim loquendo, in uno vel altero possit defectus, seu deceptio timeri; tamen moraliter videtur impossibile, quòd inter tot ministros nullus fuerit & verus Sacerdos, & fidelis in ministrando. Est ergo tunc moralis certitudo de validitate Sacramenti ex parte ministri in aliqua absolute: licet in particulari in hac, vel illa determinate non sit tanta certitudo.* (Tom. 3. de gr. l. 9. c. II. n. 7.) Quantum verò ad condiciones, quas afferre necessariò ipse pœnitens debet, néve non attulerit, & frustratus propterea Sacramentum sit, timeri potest; aliæ tandem illæ sunt, nisi ut conscientia suæ latebras solerter scrutatus, si quid ibi capitalis culpæ nondum expiatum deprehenderit; & commisisse ex animo doleat, & Sacerdoti candidè aperiat? Non aliæ profectò. Quænam ergo illarum tam difficilis paratu est, ut quisquam Christianæ perfectionis cultor
su-

susplicari probabiliter possit, in nulla ex tot confessionibus, post sanctioris vitæ initia à se' obitis, eam sibi adfuisse? Num sincera, & fidelis noxarum memoriæ occurrantium expositio? Atqui adeò perspicuum cuique est, ullámne, cujus recordaretur, capitalem noxam sciens, volénsque in Sacramento reticuerit; ut factúmne id, an non factum à se sit, juratus affirmare post confessiones singulas queat. Num igitur (quæ altera est conditio) summus, atque intimus de patris criminibus dolor? At enimverò, & liberrimum cuivis volenti est sic dolere; & ipse voluit, conatúsque est, quantum in se erat, id agere: neque dolor prædictus rara adeò, & laboriosa res est; ut credibile videatur à DEI famulo, quantumvis volente, & conante, nunquam fuisse in ulla tot suarum confessionum pro eo, ac necessum erat, conceptum. Alioquin quid de vulgo fidelium fieret, cujusve ex iis speranda esset salus; si etiam ii, qui perfectiori vitæ operam navant, nunquam poenitentiae Sacramentum, etsi ad illud separare diligenter studuerint, cum idoneo, & sufficienti dolore susciperent? Ah credi non potest, DEUM voluisse, ut tam difficile & ambiguum humano generi esset remedium, quod cæteroqui adeò illius fragilitati erat necessarium ad æternam consequendam salutem: habendúmque ideo pro eventu moraliter impossibili est, quòd, qui à pluribus
retro

retro annis peculiarem DEI famulatum profitetur: omnesque illius graves offensas solertissimè vitat, quin & ordinarias, & leves frequenti confessione eluit: ne semel quidem tanto temporis tractu sacram exomologesim peregerit cum ea præparatione animi, quæ ad superioris vitæ culpas delendas, & recuperandam DEI gratiam sufficeret. Ità certè sentit citatus paulò antè Suarius: affirmans, ubi quispiam longo tempore cum peculiari æternæ salutis, & spiritualis profectûs sui cura vixerit, pœnitentiæque interim mysteria frequentârit cum eo, quem sat esse arbitratur, interiori paratu; esto de peculiari quapiam confessione dubitare secum possit, num valida, & efficax fuerit; haud tamen de omnibus posse idem dubium prudenter concipere. *Tunc enim, licet talis homo in una, vel altera confessione hasitare possit; tamen in confuso moraliter est valde certus, aliquando ritè confessum esse. Ergo hoc satis est, ut talis homo cum magna fide morali judicet, se aliquando amissam gratiam recuperâsse. (ibid.)*

12. Imò tam verum id est, ut re probè æstimata nulla mihi occurrat ratio, cur vir pius, præsertim non indoctus, si ad interiores suos actus velit mentem advertere; nequeat de peculiari etiam quavis confessione esse moraliter certus, quòd eam cum sincero de offensis divinis dolore, & firmo melioris in posterum vitæ proposito obierit.

Nam

Nam & curam adhibuit, ut prædictos actus conciperet; qui faciles cuivis homini sunt, qui vel mediocriter in DEI cognitione, & amore profecerit. Quidnam igitur causæ est, cur dubius animi pendeat, num eos re ipsa conceperit, nec potius conceptos à se esse pro certo habeat? Ne id esset imitari quodammodo scepticorum vecordiam, qui nihil usquam certi statuentes dubitabant, nossentne revera, quæ noverant, & velentne, quæ volebant, philosophandi ratione prorsus homine indigna, & ipsiusmet sensûs communis experte; quo quisquis præditus sit, ac ritè utatur, intelligere satis potest, aliquidne velit, aut nolit: præsertim si ejusmodi affectus non temerè, obiterque in illius animo exoriantur, sed ipsemet ad eos concipiendos sedulam ultrò operam, studiùmque adhibuerit.

13. Adjice huc: quòd, licèt anxius esse aliquis pergeret de suarum confessionum efficacitate, & valore ob clandestinum fors quodpiam ministrorum, à quibus ibi absolutus est, vitium; habet tamen aliam quivis DEI servus rationem, qua certior fieri de sua cum cælesti Domino amicitia possit: actum videlicet perfectæ charitatis, unde ad crimina omnia, quibus eum offenderit, summopere detestanda, & odio habenda impellatur. Nam & quilibet hujusmodi actus satis per se est, ad hominem, qui DEO exosus foret, cum

eo reconciliandum; & illorum complures ab hominibus, divinæ consuetudini deditis, partim in pœnitentiæ Sacramento, partim etiam in quotidiana oratione exerceri solent. Quamobrem facillimè hi possunt omni procul dubio statuere, in DEI sese amicitiam saltem per eorum aliquem restitutos jam esse. Neque aliquis fors objiciat, perfectæ charitatis actus arduam plus nimio, nec nisi perpaucorum rem esse. Per tot siquidem annorum millia, quot à primo mundi exortu ad usque Christi mortem fluxerunt, unica hominibus ratio, quâ peccatorum à se criminum remissionem consequi possent, fuit eorum pœnitentia, & detestatio ex Theologicæ charitatis impulsu. Si itaque adeo id factu arduum ipsis met perfectionis Evangelicæ cultoribus foret, quotusquisque scelerum veniam, & reconciliationem cum DEO promeruisset, ante divini verbi in terras adventum, quando etiam justis, piisque homines neutiquam profitebantur vitæ genus tam sanctum? Væ humano generi ab opinione prædicta! quæ idcirco repudianda vel uno hoc nomine est, quòd cum divinæ bonitatis injuria excogitata sit, durè adeo eam nobiscum egisse, ut, quo tempore minor in mundo veritatum supernaturalium intelligentia, & coelestium auxiliorum copia erat, nullum esse aliud peccantibus sempiternæ salutis obtinendæ instrumentum voluerit, nisi quod

O

ob

ob nimiam difficultatem etiam inter eos rarissimum sit, qui sub lege Evangelica vivunt, uberiori rerum divinarum luce illustrati, & amplioribus cœlestis gratiæ subsidiis adjuti. Sed omissa etiam hac ratione, & rem ipsam suis duntaxat momentis inter nos ponderando, quænam, rogo, difficultas occurrere homini potest jam diu vitam spiritualem profitenti, ne ita secum ratiocinetur? DEUS, prout indubitatissimis non solum Christianæ fidei, verum etiam rationis humanæ testificationibus constat, infinita adeò perfectione, bonitate, & pulchritudine excellit, ut à nostrum quolibet plus longissimè diligi mereatur, quàm aliud quodvis objectum, aut nos ipsos diligamus. Cùm ergo tale illius meritum sit, & ego pro arbitrii mei libertate ità amare illum possim, quidni etiam velim? volo sanè: paratissimus ideo prius bonorum quidlibet repudiare, & malorum subire; quàm illum, cæteris mihi rebus universis, méque ipso chariorem offendere. Et quia ipsum infinitæ amabilitatis suæ causâ sic diligo; odi, ac detestor, supra quidquid detestabile est, meam in tali Domino toties offendendo perfidiam, plusque de hac doleo, quàm de meo quovis malo dolerem: fixum propterea, & deliberatissimum in animo habens creati nullius seu boni amore, seu mali metu eum deinceps offendere. Quænam, dico, tam extraordinaria difficultas obstare ulli servo
DEI

DEI potest, ne hujusmodi actus velit concipere, ac volens, utpote arbitrii sui potens, concipiat? Cúrve illum stupidæ adeò mentis fingamus, ut ad suam voluntatem paulò attentius respiciens minimè advertat, hanc re ipsa sic affici, séque ideo perfectæ contritionis actum edidisse: vi cujus, tametsi præteritæ omnes suæ confessiones ob ignotum sibi aliquod crimen cassæ, atque inanes fuissent; amissam peccando DEI gratiam recuperaverit, inque præsens amicus ei sit? Ego certè non video, quid tantæ hic obscuritatis homini, naturalis sensus compoti neque scepticam Philosophiam professo, ac se ultro excæcanti superfit. Quòd si nihilominus aliqua dubitandi ratio circa hunc, vel illum ex actibus prædictis occurreret; nulla certè Suario iudice apparet circa eos universos: adeò ut probabile videri possit, inter tot contritionis actus, à fidei quopiam DEI famulo post suam ad eum conversionem quovis ferè die repetitos, nullum omnino verum, integrumque, & satis efficacem fuisse. *Sì ponamus hujusmodi hominem (ita Doctor citatus) sapius in vita vel quotidie per multum tempus iterare actus contritionis, faciendo, quantum in se est, & quantum ipse assequi potest, perseverando diu sinè conscientia peccati mortalis; non videtur possibile, quin aliquando veram contritionem eliciat, suppositis principiis certis de gratia Dei, & promissionibus ejus, quas habemus. (ibid.)*

14. Superest jam, ut secundam dubitationum, & timorum in præsentia materia radicem studeamus evellere: demonstrando, neque possibilitatem mortiferi criminis, in quod aliquis post ultimam confessionem ignoranter labi potuerit impedimento esse, quo minus DEI servi eandem de præsentia sua integritate, ac proinde amicitia cum DEO retinere in suis animis practicam, & moralem certitudinem queant. Neque id demonstrare ullius negotii res est: nam ad culpæ capitalis reatum, ex communi Theologorum sententia, necesse est, ut, qui illo se obstringit, (si cæteroqui timens DEI est, nec offendere illum graviter solet) deliberatè, ac plena cum animadversione id faciat: rem scilicet vetitam volens, tametsi & vetitam à DEO esse, & à se tunc ultrò appeti intelligat. Jam verò, quamvis evenire possit, & revera perquam sæpe usuveniat, ut homines perditè impii, quibusque ideo mos est, exsorbere *iniquitatem, sicut aquam* (Job c. 13.) deliberatè, scientérque peccatum velint, & tamen ob summam rerum spiritualium incuriam aliò statim mentem avertant, nullam in memoria retinentes perversæ voluntatis suæ speciem, secundum quam illud fuisse à se volitum, affirmare dein possint; quis tamen crassam adeò conscientiaë stupiditatem suspicari queat in animabus, Christianæ perfectionis studium professis, quæque nihil seu plurius amicitia DEI faci-

ciunt, seu magis quam ejusdem offensam perhorrescunt? Nimis ah, nimis experrectus in animabus hujusmodi viget sensus, adeò & insolentis sibi accidere, & detestati à se mali, ut est culpa lethalis: tantumque absunt à nulla retinenda illius certò, & scienter admiffæ memoria, ut vel tenui ejus dubio sollicitatæ, nullum faciant examinandæ rei finem, nec prius ab infixis molestissimarum anxietatum stimulis quiescant, quam de sua sibi innocentia constiterit. Non aliter, quam cutis obdurata, & callosa, etsi graviter percutiatur, parùm dolet, & dolere citò desinit: at pupilla oculi, utpote delicatior, & leviculam quamvis offensionem acriter persentiscit, & dolorem inde haustum diu pergit manantibus lacrymis prodere. *Multùm differt* (dictum à Domino est Seraphicæ suæ sponsæ Teresiæ, gratæne, an invisæ illi foret, aliquando sollicitæ) *multùm differt lux à tenebris: nemo inscienter peribit* (in *Append. ad Relat. vit.*) Circa allata verò superiùs sanctorum testimonia, quæ contrarium videbantur asserere, dico, vel sermonem ibi fieri de peccatis venialibus, quorum plura, fateor, à spiritualibus etiam viris committi, quam adverti: vel, si de mortiferis quoque accipienda sint, nihil inde amplius evinci, quam absolutam possibilitatem, ut grave aliquod crimen admittatur sine ullo ejus morfu, atque stimulo in conscientia superstite. Quod tamen haud obstat, quin sanctioris vitæ professores

quandocunque nullo hujusmodi morfu, atque stimulo vellicantur cum plenissima probabilitate, imò & morali cum certitudine possint inde arguere, nullo gravis culpa reatu se obstringi: dicentes cum Apostolo, & Evangelista Joanne: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum* (Ep. I. c. 3.)

15. Atque hoc loci coarguendus mihi nonnullorum error se offert, piorum cæteroqui hominum, & Christianæ perfectioni studentium, qui, dubitatione interdum suboriente, num dæmoni ad peccandum sollicitanti interiorum assensum præbuerint? quamvis possint majori cum probabilitate contrarium apud semet ipsos statuere; tutius tamen, & spiritualis vitæ regulis congruentius putant, se ibi damnare, quam absolvere: controversiamque vel penitus indecisam relinquunt, vel in ea dijudicanda dæmoni potius, & peccato, quam innocentiae suæ favent: neutiquam interea animadvertentes gravissima detrimenta, & incommoda, quæ ex hujusmodi adversum se iniquitate sibi proveniunt, ac præsertim hæc tria. Primum, quòd ad scrupulosa, & futilia dubia circa bonitatem, & malitiam suorum actuum mentem assuefaciunt, non audent ferre sententiam, nisi de rebus omnino manifestis, facilesque perturbari ad primam quamque falsi juxta, ac veri criminis speciem, & nullis
non

non in suis rebus ad deteriora credenda proclives : non sinè periculo , ubi dubium occurrat circa res agendas , seu peccandi ex practici iudicii defectu , seu ex tutioris partis studio ea faciendi , quæ fatuitatis specie risum sapientibus moveant. Secundum : quòd lethalis culpæ horrorem suo sensim in animo obtundunt , ac minuunt : non eam ultrà spectantes , velut facinus improbitatis portentosæ , & quod vix credibile videatur , posse ab ullo sanæ mentis homine admitti : sed potiùs , quasi humanæ quemdam imbecillitatis lapsum adeò videri ubique obvium , tàmque rarum , & difficile à quoquam vitari , ut cenferi quodammodo proprietas , & natura hominis queat. Tertium : quòd à sua istiusmodi consuetudine deducantur , paulatim in perniciosissimam quamdam diffidentiam , & propemodum desperationem , integros sese à mortiferis quibusque noxis tuendi ; dum post decretam toties in animo earum fugam , tótque artes ad hunc finem obtinendum adhibitas , irritos cadere sibi persuadent suos omnes conatus , nec ullum labi diem , quin nescientes quo pacto , & vix non coacti in earum aliquam decidant. Quæ persuasio neminem fallit , quantum impedi- menti afferat , ne certum , atque efficax concipiatur , nunquam graviter delinquendi propositum. Cùm è contrario , si inferendo de se ipsis iudicio ea uterentur æquitate,

quam erga omnes alios servandam sibi esse intelligunt, haud sese condemnantes offensi graviter Numinis, quando probabilior iis suppetit ratio, ab immani adeò se reatu absolvendi, & usum sibi compararent decidendi prudenter conscientiae suae causas, rem sanè maximi tum ad rectam vivendi rationem, tum ad tranquillum animi statum momenti; & gravem DEI offensam, instar mali concipientes, quod pro extrema sua deformitate, & pernicie portento simile videatur, posse à quoquam rationis compote eligi; tantò illam vehementiùs perhorrescerent: tantò minùs excusabile, veniàque, & miseratione indignius censerent, ejus se reatu illigare: tanto denique firmiùs deliberatum haberent, terribilissimam illius labem, quam divinae gratiae auxilio, & praeterita intentione feliciter à se vitatam, & in quavis alia perfacilè vitabilem esse crederent, in perpetuum animo excludere.

16. Quibus confirmandis haud parvo usui esse potest mirabile exemplum, à Rosweido in Appendice ad Patrum vitas relatam. (p. 995. sub tit. Pall. Laus. c. 20. n. 16.) Aquandi necessitas pium eremi incolam sua compulit è cella egredi: sed egressu maxime infausto; nactus quippe occasionem admodum lubricam, sustinere se nescivit: quin lethale in crimen decideret. En autem vix prolapsò instare acriùs daemon, nec spacium resurgendi permittere, sed omni ope conniti, ut ex fovea luxuriae in de-

spe-

sperationis baratrum præcipitem daret: fug-
 gerens, ut, quando apud DEUM jam con-
 fregisset tesseram, tantique temporis in ere-
 ma exhausti labores uno die perdidisset;
 tetricum illud vivendi genus, quod malè
 adeò sibi cesserat, tandem missum faceret,
 & ad hilariorem in medio hominum vitam
 se referret, fruiturus ibi per otium vo-
 luptatibus, quarum modò gustum cepe-
 rat. Oppugnatio perquam validè urgebat,
 nihilque propiùs factu erat, quàm ut infe-
 lix Monachus nequissimæ suasioni manus da-
 ret, & nimia mentis confusione excæcatus
 in ultimam provolveretur ruinam. Sed
 periclitanti divina lux in tempore adfuit,
 quæ doceret, sublevandi animi, & noxii
 mœroris abigendi causâ, à recentis pec-
 cati cogitatione, quoad immodica illa per-
 turbatio resedisset, mentem averteret. Col-
 ligens se itaque, posteaquam (ut credi par
 est) perfecta contritione, & confessionis
 suo tempore obeundæ proposito, in pri-
 stinam cum DEO amicitiam redierat; heus,
 ait, quænam importunæ, vanæque species
 mihi mentem exagitant? cur despero? Qua
 de re æger animi sum? Quòd noxam capi-
 talem admiserim? Apage imaginationes fal-
 sissimas, & mera vigilis somnia. Egone ut
 graviter Deum modò offenderim, quem nullis
 non rebus chariorem habeo, & cujus gratiâ
 paratus sum vitam millies profundere. Nullo
 modo id fieri potuit? Nunquam adducar, ut

factum credam. *Non peccavi, iterum dico, non peccavi.* Per lepidam hujusmodi inventionem recreatus ab exuperanti, & desperabundo mœrore ad suam cellulam rediit, consuetaque ibi cum alacritate ordinariis exercitationibus suis fungi perrexit, tanquam si nihil novi evenisset. Neque non providum, & salubre id illius consilium fuisse, spirituali ejusdem magistro aperuit DEUS revelans homini generatim, suum illum discipulum de hoste tartareo, à quo victus primùm fuerat, insignem mox victoriam retulisse. Profectus hic ergo ad alumni sui cellam, ut rem totam enucleatiùs cognosceret, cum prima inter verba, fatin salvæ? interrogasset; ità Pater, responderi ab eo audit. Nihilne igitur his diebus perturbationis, tristitiæque expertus in animo es? Nihil, DEO adjuvante, alter subjecit. At quonam id pacto, cum DEUS hæc mihi de te revelaverit? Age itaque, exceptit Monachus, quando rei summam divinitus nôsti, ejus quoque seriem, ac modum tibi candidè aperiã. Nec plura, & quidquid sibi acciderat, ut primò lapsus esset, quaque mox ratione à casu resurrexisset, speciãtim exposuit, non sinè magna senioris admiratione, qui Authori bonorum omnium gratias de eventu illo agens, concludit: *certè, frater, discretio tua contrivit virtutem inimici.* En ergo pulchrum stratagema, quo simplex hic DEI servus periclitanti suæ saluti

luti consuluit. In apertum ille crimen corruerat, & tamen illud sibi inficiens, ne à tristitia inde exorta in desperationem ageretur, providit. Nec de hujus remedii usu reprehensus à DEO est, sed potius pro bona sua fide, ac mente laudatus. Cur igitur vir spiritualis, & amicæ cum DEO conjunctioni deditus, ubi certus de admisso crimine haud est, imò potest majori cum rationis specie infontem se credere; consultius factu existimet, illud sibi imputare: neque contra noxiorum effectuum respectu, quos oriri inde vidimus, in hujusmodi dubiis prudentius videatur factururus, si pro parte solidioribus fundamentis nixa, sua nimirum integritate, ferat sententiam? Generalem solummodo de totius vitæ suæ noxis actum contritionis eliciens; deque casu præsentis, tanquam de re minimè dubia, apud se dicens: *Non peccavi, iterum dico, non peccavi.*

17. Scio, approbandi, tuendique contrarii moris causâ, proferri à nonnullis solere celebrem illam D. Gregorii sententiam, (*l. 12. Reg. Ep. 31. ad inter. 10.*) *Bonarum mentium est, ibi etiam aliquomodo culpam agnoscere, ubi culpa non est.* Sed minimè ad rem: aliud quippe est bonas, hoc est, salutis æternæ studiosas, & timentes DEum animas, nisi prædicta earum bonitas convenienti prudentia gubernetur, solere præculparum odio, ac formidine eas, & ubi
non

non sunt, sibi fingere, quod unum à D. Gregorio ibi affirmatur; aliud verò, vanas culpæ imaginationes, quas illis prudentiæ expers bonitas suggerit, esse rem per se bonam, atque utilem, & pro tali suadendam: quod neque sancto Pontifici dicere unquam venit in mentem; neque ullus mentis cordatæ, hoc est plus quàm simpliciter bonæ, vir dixerit. Quemadmodum morbos item esse, quosdam scimus, robustorum corporum proprios, nec molestiam facessere imbecillioribus solitos: quos tamen nemo dixerit corpori utiles, quia ex bona, hoc est valida constitutione originem ducant. Denique nihil visu crebrius occurrit, quàm mali effectus à causis, bonis quidem, sed non ritè, ac convenienter temperatis producti. Usque adeò ipsummet bonum, si congruenti mensura, & temperie careat, noxium evadit.

18. Cùm ergo interiores DEI famuli, ceu demonstratum hucusque est, & certi esse moraliter possint de sua cum cœlesti herou amicitia; & ex certa, quietaque hujus persuasionem plurimùm alacritatis capiant, ad proficiendum in ejus amore, ad libentius cum eo conversandum, & ad illi serviendum impensius, concludo, eos sibi melius consulturos, si quantum ad hoc, nulla perturbentur anxietate, & formidine propter absolutam possibilitatem contrarii: sed, quamdiu nulla suppetit peculiaris, & prudens

dens de illo ambigendi ratio, pro certo practice habeant, divina sese gratiâ potiri, & securo, ac gestienti animo in tam felici sua forte acquiescant. Confirmaturque id communi sapientum virorum exemplo: quos cernimus, ubi de hoc, vel illo suo bono certitudinem nacti sint, quam rerum humanarum natura, & conditio suscipit, ea contentos penitus vivere, neque de metaphysica contrarii possibilitate, quidquam plus cogitare, & sollicitudinis capere, quam si illa omnino nulla esset. Quod si aliquis secus agat, neque communi illa securitate contentus sit, sed anxie secum reputans, haud esse omnino impossibile, ut contrarium accidat; nullumque finem faciat, novis se adversus illud, & extraordinariis muniendi praesidiis, derisui vulgò est, perque ludibrium in ora hominum abit, tanquam fatuæ timiditatis ostentum. Qualis exempli gratiâ Artemon ille fertur fuisse. (*Plut. in Pericle.*) qui cogitans, quam multa delabi supernè in caput possint, nunquam prodibat in publicum, nisi firma tectus lecticâ: imò & domi à duobus servis praetendi supra caput curabat. Atque hinc fit, ut, quamvis nulla nobis certa omnino adsit de nostri valore Baptismi scientia, cum tamen ille sat probabilis sit, non solent vulgò homines de re tanti momenti plus admodum cogitare, aut solliciti esse, quam si extra omne dubium ea foret. Idemque observa-
re

re fas est in aliis rebus humanis : ubi nemini certò constat , haud fore , ut domo exiens à furioso quopiam homine districto mucrone appetatur ; vel domi manens tecti repente collabentis ruina obruatur : & tamen, quòd ejusmodi casus merè possibiles sunt, nec ullum præsens , ac peculiare indicium sui exhibent ; nemo vir prudens in iis anxie recogitandis moratur : sed omnes potiùs inter eorum discrimina securi adeò agunt ; ut securiores non agerent, si ex revelatione divina agnovissent , nunquam sibi esse eventuros. Si ergo circa hos , aliòsque ejusdem generis casus cordati quique homines tali esse animo solent ; cur aliter animatus quisquam esse in præsentis nostri casu debeat , ubi longè probabilior , & certior , quàm in allatis modò exemplis securitatis ratio se offert ? Cúrve hìc etiam abigendæ non sint, tanquam supervacuæ , imò tanquam insuper noxiæ, quæ sinè ulla peculiari, & justa ratione ob meram incerti mali possibilitatem in animo exorirentur formidines ? Num quia ad intentiorem contra malum diligentiam hominem stimulant ? At quis ignorat, diligentiam & in laudatissimis studiis esse posse imprudentem, & nimiam : ac proinde, ubi talem , atque tantam hìc prompserimus , qualis , & quanta adhiberi à prudentibus DEI famulis solet, & ad constituendam moralem certitudinem sufficit ; æquum esse ,
ut

ut sollicitis, anxiiisque illius stimulis modum aliquando ponamus : ne , si scrupulosa sedulitate tutiores usque fieri , ac tutiores eonemur ; instar commemorati supra Artemonis fabula, & jocus sapientibus simus. Præterquam quòd post ulteriora quævis studia , & conamina, metaphysica terrentis mali possibilitas etiam tum permanebit : semperque in carceribus nostri stadii erimus , neque absolutæ certitudinis compotes, neque practica, morali fruentes, nullumque aliud ferè nacti inconsultæ diligentiaæ pretium, nisi anxietatem perpetuam : quæ, quantò cor angustabit magis , tantò minùs expeditum relinquet, ad percurrendas divinæ charitatis vias , ubi cordis latitudo præcipuum est progrediendi subsidium ; ut de se David testatur , DEO canens : (Ps. 118.) *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Quantò itaque providentioris consilii fuerit, ut, si cui constare moraliter potest, revera DEI amicum, atque filium se esse, pro tali is se habeat, & gerat? in id unum suas omnes curas intendens, ut in illius amicitia magis semper, ac magis proficiat : & crebrò detestans, quæcunque adversus eum perpetravit delicta ; non quidem ex timore, ne illorum culpa etiamnum in se duret, & deleri pio ejusmodi dolore indigeat, sed ex puro exercendi, quemadmodum per alios plures actus, minimè cæteroqui necessarios, sic etiam per hosce sui erga illum amoris stu-

stu-

studio. Quo pacto quæsitam à timore expulsiõnem culparum, & divinæ gratiæ securitatem tantò assequetur certius, quantò pœnitentiæ actus citra omnem timoris impulsum ex mero DEI respectu editi, minùs dubitari potest, quin ad eam charitatem pertineant, quæ *operis multitudinem peccatorum*, vel una per sese in justum ex impio, inque DEI amicum ex inimico hominem mutans.

19. At fortasse dicet hìc aliquis, cùm recentiores hæretici hac in materia modum omnem excefferiat, statuentes, pro certissimo fidei dogmate habendam Christiano cuique homini esse suam cùm DEO amicitiam; tutius videri, si quàm longissimè fieri potest, ab eorum temeritate abscedamus, omnem prorsus damnando, etiam practicam, & moralem illius rei certitudinem. Talis est nonnullorum opinio; sed iudicio meo parum solida, eorùmque magis propria, qui solam rerum speciem attendant: quàm qui easdem penitiùs introspiciant, inque trutinâ rationis examinent. Neque enim semper modus maximè idoneus revocandi ab uno extremorum homines est violenta ad aliud contrarium impulsio. Sed non rarò contingit, ut ab extremo, ad quod quis reluctans propulsus fuit; faciliùs, libentiùsque ad alterum transeat, quàm ex medio utriusque interjecto transisset. Quin imò probabile mihi admodum est, temerariam hæreticorum sententiam de summa circa divinæ

gra

gratiæ possessionem certitudine, vel ortam primò esse, vel, quò latiùs propagaretur, adjutam à nimiùm timidis hujus, illiùsque orthodoxi Authoris sententiis, de nulla omnino, vel minima circa id certitudine. Nam cum permulti cor sibi violenter comprimi à summa illa in re tanti momenti ambiguitate sentirent, neque eam ullo pacto verisimilem arbitrarentur; horrere, & averfari duras adeò sententias cœperunt. Unde factum est, ut horrore hoc impulsì, quàm longissimè poterant, ab iis se reducerent, neque in moderatori alia, & finitima iis sententia consistèrent, sed ad illam, quæ omnino, & maximè erat contraria, transgredèrentur. Quemadmodum, qui à termino quopiam magna vi resilit, non solet in illius vicinia hærere, sed, quamdiu impetus, per quem inde repulsus est, manet, pergìt ab eo semper longiùs recedere. Et revera Lutheri satellites Chemnitius, quò Tridentinam Synodum vendibiliùs impugnet; cogi ab ea homines fingit ad perpetuò, & usque quaque ambigendum de divina in suis animis gratia, invidiosè exclamans; *Qualis est illa doctrina, cujus effectus, summa, & finis est, ut anxia conscientia quarentes consolationem, rejiciantur in perpetuas hesitationes, & dubitationes suæ cum DEO reconciliationis, salutis, & vitæ aternæ!* Quæ illius exclamatio majorem vim haberet ad creandam apud vulgus invidiam definitionibus sacræ illius Synodi; si nos quoque au-

P dien-

dientes damnari ab ea summam de divina gratiæ possessione certitudinem, qualis est certitudo fidei; perperam inde argueremus, summam contrà ab eadem circa id ambiguitatem præscribi. Quamobrem sapienter Bellarminus respondet, egregiè hallucinari, seu veriùs impudenter calumniari hominem, dum prædicat, à Concilii doctrina nos cogi ad ducendam in perpetuis hæsitationibus, & conscientiæ angoribus vitam; cùm non desint ex Catholicis Authoribus plures, qui, quamvis jurati in Tridentinæ Synodi verba, doceant nihilominus, posse hominem eò securitatis circa præsentem suam justitiam pervenire; ut, licèt dubitare de illa queat, tamen nîl dubitet: neque ideo opus cuiquam esse, in omnimoda vel securitate, vel anxietate, tanquam nihil præterea eligendum occurrat, ævum traducere: sed inter duo hæc extrema, tertium, mediùmque adhuc superesse practicæ, & moralis certitudinis statum, in quo veris DEI servis tranquillissimè liceat, quasi in quodam terrestri paradiso quiescere. (*de justif. l. 3. c. 11.*) Neque enim bona est argumentatio: *Catholici non habent certitudinem fidei de sua justificatione; igitur semper dubitant, hærent, anxii sunt. Sicut neque contrà rectè quis concluderet: Catholici non sunt anxii, neque hæsitant de sua justificatione; ergo certi sunt certitudine fidei, remissa sibi esse peccata. Datur enim aliquid medium inter hæc extrema, videlicet certitudo quadam moralis ex parte*

in-

intellectus, & spes, ac fiducia ex parte voluntatis. Hanc igitur certitudinem libenter agnoscimus, quæ non oritur ex præsumptione imputatæ justitiæ, neque est certitudo fidei Catholicæ: sed oritur ex charitatis, & bonorum operum experimento, ac per hoc moralis, & conjecturalis certitudo appellari potest: ita Bellarminus. Tantùm igitur à vero abest, debere nos, quia hæretici cuiusvis fidelium summam, & falli nesciam de præsentis sua justitiæ certitudinem tribuunt, omnem prorsus de eadem certitudinem tollere; ut potiùs hoc pacto ansam iis præberemus abalienandi se magis à doctrina Catholica, suoque in errore pertinaciùs hærendi: at contra justam aliquam, & legitimam admittentes fateri eos cogamus, nullam sibi causam, & necessitatem adesse confugiendi ad suum illud extremum, quasi ad unicum pacis asylum: cùm neque Catholicis pacatissimum aliud desit in sua, non plùs quidem morali, sed rationi consentanea, & sufficienti alioquin certitudine asylum.

CAPUT IV.

Neque satis valere, ad perturbandam nostram cum DEO conjunctionis jucunditatem, quòd de perseverantia in eo amando, deque æterna consequenda salute nìl omnino certi habeamus.

AT, si fideles DEI servi idoneam non habent trepidationis, & anxietatis causam de præsentis sua cum illo amicitia; habebunt